

elhunyta feletti mély sajnálatának a gyászoló család előtt részvétiratban adott kifejezést.

Az elhunytak közé kell számítanunk hazánk két másik kiváló férfiát gróf Festetich Györgyöt és székhelyi Majláth Györgyöt, kik egyesületünknek szintén áldozatkész első alapítói között foglaltak helyet, továbbá irodalmunk egy szerény, de szorgalmas munkását Molitor Ágostot és végül Teuchmann Ferencz, Matuskovics Béla, Lányi Imre, Kohn Náthán, Almássy Ödön, Kotzmann Emil, Marczelly Gusztáv, Kelemen Lajos, Kumper Márton, Batthyany-Strattman Gusztáv herczeg és Polák Hermil érdemes tagtársainkat.

E szomorú kötelesség teljesítésével befejezván jelentésemet, tiszteletteljesen kérem a közgyűlést, hogy elhunyt tagtársaink halála feletti részvételének jegyzőkönyvileg is kifejezést adni kegyeskedjék.

Jelentés az „Erdőhasználatlan“ kézikönyvére hirdetett pályázat eredményéről.

A pályázatot, melynek eredménye felett a t. igazgatóválasztmánynak ezuttal döntení kell, még 1879. november havában, tehát ezelőtt négy évvel írta ki az országos erdészeti egyesület. Az első határidő 1880. december 31-ére tűzetett ki; erre az időre azonban csupán egy töredékes munka érkezett be, melyet a pályázati feltételek értelmében bírálat alá sem lehetett venni. A határidő tehát meghosszabbított, még pedig két és egy negyed évvel. Mind a mellett az eredmény most, e hosszú határidő letelte után is csak egyetlenegy pályamunka; ugyanaz, melynek említett töredékét „az erdőjövedelem fokozásának titka leginkább

az erdei termékek helyes kihasználásában rejlik“ jelige alatt szerző az első alkalommal bemutatta.

A pályázat külső sikere ezek szerint nem nagyon kielégítő; sőt miután a verseny egészen elmaradt, szegényesnek is mondható.

Ez a körülmény azonban legkevésbé sem lephet meg a mi viszonyaink között, sőt még a miénknél több író-t számláló irodalmakban is könnyen megérthető volna, ha tekintetbe vesszük, hogy már maga a feladat sem olyan természetű, mely élénkebb versenyre ösztönözhetne.

Az „Erdőhasználatban“ tisztán gazdasági disciplina, sokféle elméleti kérdést s még több gyakorlati gazdasági rendszabályt ölel fel, melyek egymással — mondhatni — lazább összefüggésben állanak, hogy sem együttvéve mint egész, önálló tanulmány tárgyát képezhetnék s állandóan sok szakembert foglalkoztathatnának.

Ellenkezően e tudományának egyes kérdései csak külön-külön képezik buvárlat tárgyát, s így az eszmék tisztázása feletti verseny is nem a tan- és kézikönyv-írás terén, hanem a szaklapokban és az értekezések irodalmában foly le.

A könyvirónak tulajdonképen az anyag összegyűjtése, elfogulatlan bírálata és rendszeres összefoglalása képezi feladatát; ehhez a munkához pedig képességen és hajlamon kívül segédeszközök és mindenek felett több idő szükségeltetik, mint a mennyivel, különösen nálunk, a szakemberek rendes foglalkozási körükben bírnak.

A verseny elmaradása tehát e pályázatnál legkevésbé sem lehet lehangoló, annál kevésbé, mert a beérkezett egyetlen pályamunka értéke teljesen kárpótolta a külső siker hiányáért.

Jó szakmunka, mely teljesen kielégitheti szakunk igényeit, s mely általában is megüti azt a mértéket, melyet az erdészeti irodalom mostani színvonalán méltatásánál, szem előtt

tarthatunk. És ez nem csekély elismerés a műre nézve, mert ép az „Erdőhasználattan“ kézikönyvénel aránylag igen magasra volt szabható e mérték, mivel nem csak a mi irodalmunk nyújtott e téren elég bő anyagot a feldolgozásra, hanem a német időszaki irodalom gazdag termékein kívül egy kitünő kézikönyv: Gayer Károly „Die Forstbenutzung“ című műve is rendelkezésére állott a szerzőnek.

A források ezen bőségével szemben tehát a legkevesebb a mit a magyar szerzőtől méltán meg lehet követelni az, hogy műve általános irodalmi szempontból elérje azt a szintvonalat, melyet a Gayer műve képvisel, magyar szempontból azonban egyszersmind kimerítőbb és használhatóbb is legyen amannál.

Fel kellett használni szerzőnek mindent a mit az idegen források nyújtottak, de módosítani és kiegészíteni is egyszersmind azzal, a mit a hazai irodalomból és a magyar erdőgazdaság köréből merithetett.

E kettős feladatot szerző sikerrel oldja meg. Műve tartalom-gazdagságban teljesen megfelel a követelményeknek, s bár egyes részei, különösen az általános fejezetek, első tekintetre igen sok rokonságot árulnak el Gayer említett művével, egészben véve mégis önálló munkának tekinthető, mely nem csak a szaklapok figyelemre méltó cikkeit s az ezen tudományág körébe tartozó kisebb irodalmi termékeket méltatja kellően, hanem a magyar viszonyokat sem téveszti soha szem elől.

Beosztása, néhány szerencsésen alkalmazott változtatás leszámításával, minden esetre megegyezik a Gayerével s anyagának jelentékeny része is kétségekívül e műből van kölcsönözve; ez a körülmény azonban a mi szempontunkból véve, mitsem von le a munka értékéből, mert mint említők, ott a hol a tudomány általános tételeinek alkalmazásáról van szó,

szerző mindig a hazai erdőgazdaság helyzetéből indul ki, ennek igényeit veszi első sorban figyelembe, s mivel nemcsak a fennálló viszonyokat ismeri jól hazánkban, hanem a feltételeknek is helyes tudatával bír, melyektől az erdőkihasználás belterjességének fokozása függ, ezen igényeknek meg is felel könyvében, sőt azon műveletek ismertetésénél, melyek nálunk kiválóbb fontossággal bírnak, minők például a donga- és vasuti talpfa-termelés, továbbá a fűrészüzlet és a szállítás körébe tartozó műveletek, oly kimerítő és adatokban gazdag részleteket nyújt, melyek művét nemcsak a tanuló ifjúságra, hanem a gyakorlati erdőgazdára nézve is becsessé teszik. Általában szerző nemcsak jó tankönyvet, hanem egyszersmind használható kézikönyvet is igyekezett nyújtani pályamunkájában, és ezen igyekezete egészben véve sikerült is, a nélkül hogy az egyik cél elérése a másiknak hátrányára ütött volna ki.

Azáltal ugyanis, hogy a gyakorlati élet számára szánt kísérleti és tapasztalati adatokat a tulajdonképeni szövegtől elkülönített jegyzetek alakjában illesztette be munkájába, úgy a rendszeres tanulásra, mint a gyakorlati használatra kitűnően alkalmassá tette könyvét. A kezdő megszakitás nélküli összefüggésben találja fel benne az általános fejtegetéseket, a nélkül hogy a részletek által tulhalmaztatnék, a gyakorlat embere pedig hosszas keresés nélkül föllelheti az őt érdeklő tapasztalati, kísérleti és statisztikai adatokat.

A szöveg kiegészítéséül szolgáló sikerült rajzok jelentékenyen emelik a mű értékét, ugyszinte azon táblázatok is, melyek függelékképen a műhez vannak csatolva, s melyek sok becses adatot tartalmaznak a gyakorlati erdőgazdaság köréből.

Ezen kiváló előnyökkel szemben a tartalom hiányai általában véve jelentéktelenek s a sajtó alá rendezés előtt könnyen elenyészthetők. De épen ezért kívánatos volna, hogy a hézagos és hibás részek a műnek nyilvánosságra

bocsátása előtt telhetőleg kiigazittassanak. Részletesen felsorolni itt mindazon helyeket, melyek módosítást igényelnek, természetesen nem lehet; figyelmeztetésül azonban mégis szükségesnek látunk néhány megjegyzést.

Igy feltűnőnek találtuk, hogy e munkában, mely gyakran kevés jelentőségű dolgokat is kimerítő részletességgel tárgyal, a makkoltatás, mely hazánkban fontos és jól jövedelmező mellékhasználatát képezi az erdőgazdaságnak, alig van érintve; e fejezete a műnek általában véve hézagos, a rendelkezésre álló adatokat hiányosan használja fel, s ezért, mint a hazai erdőszet igényeit ki nem elégítő, a munka sajtó alá rendezése alkalmával kellően kibővitendő volna.

Ugyanez áll az ortoló gazdaságot tárgyaló részre is, mely hiányosságánál fogva még kevésbé elégitheti ki igényeinket. A mellékhasználatoknak ez a módja hazánkban kiterjedt mértékben és oly változatos alakban üzetik, hogy bővebb tárgyalása feltétlenül szükséges.

A mészégetés a pályamunkában még csak megemlítve sincs, pedig ismeretes dolog, hogy hazánk sok vidékén a fát vagy legalább annak alárendeltebb választékait e nélkül nem is lehetne értékesíteni. E mellék-iparág egyszerűbb módozatai tehát annál inkább helyet foglalhattak volna a kézikönyvben, mert a fának mészégetés útján való értékesítése tudvalevőleg sok tekintetben elüt a külfölditől, s így a hazai közönség csak oly forrásokat használhat, melyek tisztán a hazai viszonyokra való tekintettel készültek.

Az állandó és szállítható retortákban való szenítésről szintén nem szól semmit a szerző. Nagy súlyt ugyan e mellékiparágra nem lehet helyezni, mert czélszerűsége felől eddig igen eltérők a nézetek, s általában még egyetlen idetartozó berendezésről sem birunk oly megbízható tapasztalati adatokkal, melyekből annak előnyösségére biztosan lehetne követ-

keztetni. Minthogy azonban szerző még az olyan mellékhasználatokból is, melyek (mint például az alomszedés, kátrányfőzés, gyantaszedés stb.) nálunk alig birnak jelentőséggel, igen részletesen, néha hosszadalmasan is értekeznek, elvárható volt, hogy a retortaszénítés ezen legújabb módozatairól is megemlékszik legalább néhány sorral.

A tartalmat illető hiányok, mint ezen néhány megjegyzésből is kitűnik, nem gyökeres hibák s ezért az átdolgozás alkalmával könnyen kiigazíthatók lesznek. Az előadás és nyelvezet hiányairól már nehezebben lehetne hasonlót mondani, mert a mi e tekintetben kifogás alá eshetik, egészen más természetű s főképp abban a nehézkességben keresendő, mely a szerző előadását jellemzi.

Szerző úgy látszik az előadás tekintetében is Gayert tartotta szem előtt, s ez munkájának nem vált előnyére.

A német írók, s ezek között Gayer is, az alaposág és tudományosság erősebb színezetére törekeshetnek előadásukban még akkor is, ha egyszerű, könnyen érthető dolgokról irnak, melyek természetüknél fogva népszerű előadást igényelnek.

E kissé hosszadalmas s néha fárasztó tárgyalási módba, úgy látszik, szerző is egészen beleélte magát, s ezért előadása, daczára annak, hogy szabatosan és világosan igyekszik írni, különösen azon fejezetekben, melyek egyszerűbb gazdasági dolgokra vonatkoznak, s így nemcsak a szakembereket, hanem a nagy közönséget is érdeklik, vontatottabb és kevésbé vonzó, mint kellene.

Ez az oka részben annak is, hogy a pályamunka, legalább első tekintetre, több rokonságot árul el a Gayer művével, mint a mennyivel tényleg bír.

Nyelvtani tekintetben is fordulnak elő kifogásolni valók a műben, ezek azonban az átvizsgálás alkalmával gondosan kiküszöbölhetők a leírásból származó hibákkal együtt, melyek

szintén nem ritkák. A munkának mindenesetre csak előnyére válik, ha nyelvezete az itt-ott előforduló idegenszerüségektől és az olyan kifejezésektől, minő például a „visszavezetni“ (e helyett tolni), „jelen van“ (e helyett tartalmaz), „a rajta járó ujjat meg nem festi“ (a jó szén) stb. gondosan megtisztittatik.

A műszók megválasztásánál nagy óvatossággal járt el szerző, de még sem mindig szerencsésen. A „pofadék“, „jövészték“, „erdőszáraz“, „domlya“ s hasonló műszók helyett mindenesetre jobbakat választhatott volna.

Ez utóbb említett hiányok azonban, bár figyelmeztetés-képen felemlítendőek voltak, nem jöhetnek számításba a munka értékének megítélésénél, melyről egészben véve, teljes elismeréssel nyilatkozhatunk.

A pályamunka mindenesetre sikerült; nemcsak a pályázati feltételeknek felel meg, hanem általában véve is az erdészeti szakirodalom színvonalán álló jelesebb termékek közé sorozható. Szerzőjét tehát az alulirt bizottság a kitűzött pályadíjjal való jutalmazásra egyhangulag érdemesnek itéli.

Budapest, 1883. december 22-én.

Rónai Antal,

biráló bizottsági tag.

Abrudbányai Béla,

biráló bizottsági tag.

Bedő Albert,

biráló bizottsági elnök.

Horváth Sándor,

biráló bizottsági tag.